

так і всієї соціокультурної сфери країни. Економіко-географічне районування пов'язане із загальним станом окремих галузей господарства країни, з наявністю та використанням природного та ресурсного потенціалу. При економіко-географічному районуванні використовують об'єктивні показники соціального та економічного змісту за тривалий період часу, що дає змогу всебічно оцінити фактори, що впливають на виділення окремої території в певний регіон.

Процес регіональних досліджень вимагає виділення у вигляді відокремленого об'єкта дослідження певної території – регіону, що за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій, одночасно характеризується певною цілісністю, єдністю, однозначністю.

В науковій літературі по проблемам регіональної політики в основному аналізуються комплекс вищезазначених параметрів, а параметр культури тільки позначається, а не виступає важливим методологічним принципом при прогнозуванні розвитку регіонів.

Для його реального використання недостатньо розглядати культуру тільки в якості мистецтва, або кількості закладів культури.

Перш за все в сфері управління регіонами, потрібно усвідомлення того факту, що культура включає в себе високу ступінь майстерності, доцільності і пронизує собою всі сфери життєдіяльності людей, виступаючи ідеалом, до якого потрібно постійно прагнути. Тому, образно кажучи, культура містить у собі всі економічні, виробничі, географічні, природничі, соціальні, гуманітарні і інші категорії і параметри органічне поєднання яких в цих і інших видах діяльності зможе в майбутньому виробити ефективну стратегію найбільш ефективного вирішення регіональних проблем. Із вищевикладеного можна зробити висновок, що допоки соціокультурні параметри не стануть необхідним теоретико методологічним принципом дослідження і управління регіональними проблемами, особливо раціонального розміщення продуктивних сил, досягнення цілей децентралізації і самостійності регіонів буде проблематичним.

Список використаних джерел

1. Зінь Е.А. Регіональна економіка. К., 2007. 524 с.
2. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України. К., «Либідь» 2006. 707 с.
3. Пивоев В.М. Философия культуры. М., 2009 425 с.

*Дмитренко Степан Петрович, кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри політології і публічного управління та адміністрування
НПУ імені М.П. Драгоманова*

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОТЕСТ: РЕАЛІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Складні процеси реформування пострадянських суспільств в умовах глобалізованого світу на тлі загроз політичної, економічної та соціальної

нестабільності характерної для цих країн, роблять актуальною потребу налагодження ефективної комунікації між політичною та соціальною складовими суспільством. Практика показує, що ця взаємодія не завжди ефективна, а тому протестні рухи локального, регіонального чи загальнодержавного характеру супроводжують політичне життя більшості держав світу. Актуальною, і в практичному, і в науковому сенсі ця проблема є і для України, для якої політичні протести загальнонаціонального рівня стали об'єктивною реальністю початку XXI сторіччя та склали своєрідну «міжнародну візитівку» нашої держави.

З огляду на це, маємо на меті коротко проаналізувати протестні політичні реалії у сучасній Україні на тлі реформ державного управління та економіки, соціального та медичного забезпечення, освіти та ін.

Теоретичну базу дослідження склали роботи зарубіжних учених: Т. Гара, С. Терроу, Дж. Дженкінса, Б. Кландермаса, Ч. Тіллі, Т. Скокпола, Т. Жиро та інших. Серед вітчизняних дослідників для підготовки матеріалу опиралися на праці: Г. Зеленько, Н. Ротар, І. Побочого, Є. Лисеєнко, О. Максимової.

Політичний протест є об'єктивним явищем яке існує в різних формах за будь-якого політичного режиму. Вітчизняні та зарубіжні учені визначають його як вид політичної діяльності, участі чи поведінки яка здійснюється окремим індивідом чи соціальною групою. Протест політичний (лат. *protestor*– публічно доводити, грец. – політика) – вид політичної участі, що виражається у негативному ставленні до політ. системи в цілому або до її окремих елементів, норм, цінностей у відкритій, демонстративній формі [3, с.557]. Політичний протест проходить у активній чи пасивній формі і являє собою відмову(об'єктивну чи суб'єктивну) залучених до нього індивідів і груп від конструктивного співробітництва з існуючими правовими, соціальними, політичними інститутами. Маємо зазначити, що особи і соціальні групи, які внаслідок своєї об'єктивної сутності схильні до політичного протесту та часто ігноруючи законні, достатньо ефективні представницькі можливості є у будь-якому суспільстві не залежно від політичного устрою та ефективних чи неефективних дій влади. Поряд із цим, політичний протест виникає не тільки через не професійні рішення політичної влади, або дії орієнтованих на протести індивідів та соціальних груп, але й через існування в суспільстві певних етнічних, релігійних, мовних та ін. проблем, які є ґрунтом на якому може виникнути протестний рух, або який можуть використати для політичного протесту.

У цьому контексті у сучасній політичній науці розвиваються дослідження які з одного боку пропонують опирати феномен протестної політичної активності на реалії інформаційного суспільства де домінують інформація та знання, а з іншого – на актуальності не матеріальних, соціально-психологічних складових політичної активності які сприяють усвідомленню індивідуальних чи групових форм активістських дій. До чинників, які ускладнювали розуміння політичної активності, дослідники також віднесли: закони функціонування і

розвитку суспільства, які мають не лише феноменологічний характер, тобто їх не завжди можна спостерігати ззовні; неоднозначність раціонального, на перший погляд, вибору на який часто впливає низка як об'єктивних так і суб'єктивних чинників; необхідність врахування різносторонніх інтересів, потреб кожної людини; новизну різноманітних політичних ситуацій; неоднозначність причинно-наслідкових зв'язків; індивідуальну систему знань та цінностей; властивий кожному спосіб побудови аналітичних зв'язків; індивідуальні уявлення про особисту користь; обсяг зовнішньої інформації; складність структури суб'єкт-об'єктних політичних відносин, зокрема владних, які склалися у суспільстві та багато інших феноменів [1, с. 214].

Протестна ідентичність не є природнім, постійно існуючим явищем, а мотиви політичного протесту, як вже вказувалось вище, часто носять суб'єктивний характер і не завжди виступають на поверхню протестних дій. До того ж мотивація до участі в акціях політичного протесту не завжди має внутрішньо усвідомлений характер і доволі часто, особливо у суспільствах які тільки стали на шлях демократичних змін, мотиваційний поштовх надходить ззовні – від активістів протесту чи осіб, або груп які часто теж суб'єктивно зацікавлені у протестному розвитку подій. Отож, людські спільноти не несуть у собі протест як такий, вони є, за певних об'єктивних чи суб'єктивних умов, групами які виступають з протестом у політичній площині, але протестна ідентичність не притаманна їм від природи, і тому ініціаторам чи організаторам протесту необхідно створювати і закріплювати за людьми нові назви чи статуси – протестувальників чи активістів, хоча зазвичай вони вважали себе робітниками, службовцями, студентами або сусідами.

До основних причин, які спричиняють вірогідність масових акцій протесту, на думку політологів та соціологів можна віднести такі:

- високий рівень незадоволеності населення умовами життя (насамперед – матеріально-економічними);
- посилення недовіри до офіційних структур влади й політичних лідерів;
- низький рівень політичної залученості (участі) населення до легітимних форм громадянсько-політичного життя (членство в партіях, громадсько-політичних рухах, асоціаціях, участь у виборах, доступні контакти з представниками влади тощо);
- низький рівень політичної ефективності – відчуття людиною можливості здійснення впливу законним (легітимним) шляхом на соціальні процеси і політичні рішення, що зачіпають його безпосередні інтереси [2, с. 42].

У сучасному українському суспільстві усі ці чинники присутні, отож протестний потенціал залишається об'єктивним чинником політичного життя, хоча й знаходиться, на думку автора, на низькому рівні, тому, з поміж інших причин, останні спроби опозиційних політичних сил перевести його у відкриті форми політичного протесту загальнодержавного масштабу виявились невдалими. Тут ми опираємось на пропозицію американського ученого У.Мілбрайта відштовхуватись у градації протестної активності від її низького,

середнього та високого рівнів. У рамках цього підходу до низького рівня активності відносять: абсентеїзм, пріоритет у отриманні політичної інформації з протестних ЗМІ, участь у віртуальних соціальних мережах протестного спрямування, політичний анекдот та інше. На середньому рівні у соціальних мережах вже створюються опозиційні контенти, громадяни приймають участь у різних законодавчо врегульованих формах електорального протесту, а на високому рівні активності політичний протест проявляється через участь у дозволених законом мітингах, демонстраціях, зверненнях до представників влади з запитами щодо вирішення нагальних політичних вимог чи норм.

Причинами низького рівня потенціалу політичного протесту є об'єктивний спад протестного руху, який прийшов після його піку у 2013-2014 р.р.; втома суспільства від напруги подій пост майданного періоду пов'язаного з втратою Криму та військовими діями на Сході країни, які викликали значне патріотичне піднесення та волонтерський рух; переорієнтація значної частини громадських активістів на активну участь у сучасних реформах в Україні; відсутність у політичній практиці потреби, а у риториці політичної еліти ідей, які б потребували протестної, а не законодавчої форми вирішення; усвідомлення значною частиною суспільства необхідності конструктивної, а не деструктивної участі у політиці та низка інших причин.

Однак сам по собі протестний потенціал суспільства саме у політичній площині нікуди не зникає, оскільки, на думку української ученої Г.Зеленько, сам стан вітчизняної політичної системи викликає об'єктивність протесту. Річ у тім, що інструменти демократії, які є дієвими у європейських країнах, у вітчизняній політичній практиці мають вкрай обмежені можливості, іншими словами – імпульс від суспільства до влади не у формі протесту влада не почує. Зрештою й входження громадських активістів до владних інститутів часто має саме протестну мету оформлену в конвенційну, законодавчо врегульовану форму.

Тож підсумовуючи маємо зазначити, що масова участь громадян у акціях політичного протесту не призвела до формування значних змін у політичній свідомості українців для більшості яких участь у політиці має форму голосування на виборах, або «виходу на Майдан». Для частини нашого суспільства політичний протест у його відкритій формі залишається найбільш результативною та ефективною формою реального тиску на політичну владу, не зважаючи на те, що в Україні сьогодні об'єктивно немає політичної сили, ідеї чи лідера, які могли б стати кристалізаторами, організаторами чи вождями масового протестного руху як загальнодержавного так і регіонального масштабу.

Хоча для протестних настроїв останніх років політична складова залишається пріоритетною над соціальною чи економічною, процеси децентралізації та реформи управлінської, економічної та соціальної сфер українського суспільства, які відкрили можливості для політично та соціально активних громадян до участі та, з усіма складнощами, реального впливу на

державотворчі процеси, переорієнтували громадських активістів з протестної на конструктивну форму впливу на владу. Це, з поміж інших суб'єктивних складових, суттєво знизило протестну активність протестних акторів та зменшило організаційні можливості та практичну потребу до протестних дій.

Список використаних джерел

1. Вільчинська І. Ю. Політична активність: контури когнітивної моделі Г.В. Пушкарьової / І. Ю. Вільчинська. // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал. – К.: Міленіум, 2012. – С. 214-218.

2. Панина Н.В. Готовность населения к различным формам социального протеста [Текст] / Н.В. Панина // Политическая культура населения Украины: Результаты социол.исслед. – К.: Наук.думка, 1993. – 135 с.

3. Політичний протест // Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / [За наук.ред.д-ра політ.н. Н.М. Хоми, О.М. Сорба, Л.Я. Угрин та ін.]. – Львів: «Новий Світ – 200», 2014. – 779 с

*Розумний Олексій Максимович, молодший науковий співробітник,
Національний інститут стратегічних досліджень*

ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ:

НАЦІОНАЛЬНА ЄДНІСТЬ VS РЕГІОНАЛЬНІ ВІДМІННОСТІ

Ідентичність і пам'ять нерозривно пов'язані навіть на індивідуальному рівні: ми ідентифікуємо власне «я» у минулому часі завдяки особистим спогадам; без них неможливо уявити такі форми емоційної прив'язаності як дружба, ностальгія, відчуття рідного дому. Важко переоцінити значення спільних («колективних») спогадів для існування первинних малих груп, наприклад, сім'ї чи компанії близьких друзів. Німецький дослідник Я. Асман метафорично називає пам'ять «знанням з індексом ідентичності». За його формулюванням, «індивіди мають різні ідентичності стосовно різних груп, спільнот, релігійних та політичних систем, до яких належать, і так само різноманітними є їх колективні пам'яті (спогади)» [1, с. 113-114].

Для великої «уявленої спільноти», усі члени якої ніколи не зможуть зібратись разом і обмінятись спогадами, роль «спільних спогадів» відіграють історичні наративи. Шляхи, якими спільноти конструюють та ідентифікують себе з певними наративами про історичні періоди або події, описує концепт «історичної пам'яті» [2].

Мета цієї статті – дослідити перспективи формування загальнонаціональної історичної пам'яті громадян України в умовах існуючих регіональних протиріч щодо сприйняття історії. Основним предметом для аналізу будуть дані соціологічних опитувань.